

[Carsten Andersen]

let, fru Kirsten Lee. Selvfølgelig er der da mange politifolk, som laver et godt socialt arbejde. Det gør de i de frivillige organisationer. Det gør de en lang række steder, men det er forkert at blande socialt arbejde og politimæssigt arbejde sammen. Der ligger nemlig nogle faglige grundholdninger, som jeg lige har været inde på. Man skal ikke klandre de politifolk, som ønsker at arbejde socialt, for at de så går over i socialt arbejde. Hvorfor skulle de da ikke have lov til det? Lige så vel var der måske egentlig også brug for, at nogle af socialfolkene debatterede den måde, som politiet arbejder på, det er så en anden side af sagen.

Jeg takker for Kristeligt Folkepartis tilsagn om et grundigt udvalgsarbejde, og jeg skal også fra SF's side love, at vi vil føre opgaven videre med et grundigt udvalgsarbejde. Jeg håber da, at når vi får skabt klarhed over nogle af de ting, som vi med denne debat har fået konstateret hos regeringspartierne, er der måske en anden holdning til, hvordan SSP-arbejdet skal fungere fremover.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 19.30.

Mødet udsat kl. 18.37

Mødet genoptaget kl. 19.30

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 121:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsmiljø. (Ledelsesansvar).

Af arbejdsministeren (Kirkegaard).

(Fremsat 17/1 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Taanquist (S):

Det lovforslag, der ligger her, kan vi umiddelbart tilslutte os. Det er godt nok, som det er. Det har ladet vente lidt længe på sig, men det er for så vidt i orden.

Men lovforslaget her er jo ikke nok, hr. arbejdsminister. Vi har stadig væk ikke fået straffe nok til, at visse firmaer ikke fortsat blæser på arbejdsmiljøloven. Vi har så sent som i går og i dag i medierne set en sag fra Hobro, hvor et firma nu for 7. gang bliver straffet efter arbejdsmiljøloven, og så vidt man kan forstå, er der yderligere to sager i gang mod det samme firma.

Det er kun ét bevis på, at det er noget helt andet, der skal til end det, som indtil nu fremgår af arbejdsmiljøloven og også af det lovforslag, som arbejdsministeren her har fremsat. Der skal straffe til af en størrelsesorden, så det ikke kan betale sig ikke at overholde arbejdsmiljøloven.

Jeg synes også, det må være ærgerligt for de firmaer – som der trods alt er mange af – som overholder loven, at se nogen, der næsten konsekvent ikke overholder den.

Jeg ved ikke, hvordan vi får domstolene til at idømme strengere straffe. Jeg ved godt, at der er noget med, at det altså er domstolenes område, og det er meget vanskeligt at få dem til at idømme strengere straffe, men det må vi se hvad vi kan gøre ved under udvalgsarbejdet, for det er utilfredsstillende, som det er.

Det er helt sikkert, at vi fra Socialdemokratiets side i hvert fald ønsker nye former for sanktioner indført. Vi ønsker f.eks. – og det vil vi tage op under udvalgsbehandlingen – at den for-tjeneste eller den fordel, der er opnået ved at overtræde arbejdsmiljøloven, skal kunne konfiskeres. Og frem for alt ønsker vi, at retten til at drive en virksomhed skal kunne fratages de mennesker, der gang på gang overtræder arbejdsmiljøloven. Så tror jeg endelig, vi får fortalt de mennesker, at arbejdsmiljøloven skal overholdes.

Jeg håber, at vi nu med den nye arbejdsminister kan få en dialog i gang i udvalget, og at vi

[Taanquist]

kan få ørenlyd for de ønsker, som jeg her har fremsat. Så kan vi i hvert fald tilsige en positiv udvalgsbehandling.

Pia Christmas-Møller (KF):

For Det Konservative Folkeparti er det et grundlæggende retsprincip, at den, der er umiddelbart ansvarlig for overtrædelse af lovgivningen, skal kunne retsforfølges og idømmes straf. Det gælder også arbejdsmiljølovgivningen.

Den nuværende udformning af arbejdsmiljølovens ansvars- og straffebestemmelser har i praksis vist sig at være utilstrækkelig. Tvivl om, hvorvidt ledelsen i en selskabsdrevet virksomhed, herunder administrerende direktører og bestyrelsesmedlemmer og andre, kan straffes for lovovertrædelse, som de er umiddelbart ansvarlige for, har i praksis medført en ganske utilfredsstillende retstilstand, som strider imod almindelig retsbevisethed.

Det er derfor både nødvendigt og overordentlig positivt, at arbejdsministeren har lagt et konkret forslag på bordet med henblik på at skabe klarhed. Der er behov for at fjerne enhver tvivl om, at eksempelvis administrerende direktører kan straffes ved fortsættelig overtrædelse af lovgivningen. Det skal ikke afhænge af, om den pågældende principielt kan betragtes som enten arbejdsgiver eller arbejdsleder i juridisk forstand.

Lige så lidt som formelle titler skal kunne forhindre, at et strafansvar bliver gjort gældende, lige så lidt skal administrerende direktører, bestyrelsesmedlemmer eller andre i ledelsen kunne straffes for forhold, de intet har haft med at gøre. Det er særdeles vigtigt at understrege, at vi ikke ønsker, og at der heller ikke ved forslaget er lagt op til en heksejagt på personer, der har ikke haft jordisk chance for at gøre fra eller til.

I det omfang, en virksomhedsleder ikke kan betragtes som egentlig arbejdsgiver, kan der med dette forslag udelukkende straffes i forbindelse med lovovertrædelser, der kan tilregnes den pågældende som forsætlige eller uagtsomme. Der skal altså være tale om personlige forømmelser.

Lovforslaget præciserer med andre ord, at det, der i juridisk sprogbrug kaldes det subjektive ansvar, kan gøres gældende over for de egentlige ansvarlige ledere i en virksomhed.

Det såkaldt objektive ansvar, hvorefter en person kan dømmes uden selv direkte at være involveret, kan fortsat kun gøres gældende over for den egentlige arbejdsgiver, som jo har det samlede ansvar for hele virksomheden.

Vi er i Det Konservative Folkeparti som sagt optaget af at sikre, at strafansvaret placeres dér, hvor ansvaret for ulovligheden er, og det uanset om det er hos private eller det offentlige. Og netop med dette princip som udgangspunkt har vi så sent som i 1987 måttet rette arbejdsmiljølovens straffe- og ansvarsbestemmelser, så det blev klart, at arbejdsmiljøloven helt selvfølgelig også gælder det offentlige, hvorfor stat og kommune lige så selvfølgelig skal kunne straffes.

Men netop ihukommende denne historiske baggrund vil jeg bede ministeren – om ikke nu, så under udvalgsarbejdet – om at belyse nogle spørgsmål.

For det første: Hvordan vil retstilstanden være, dersom grove overtrædelser af arbejdsmiljøloven f.eks. konstateres på Cheminova? Hvilke ledergrupper vil her principielt kunne straffes? Vil ledelsen af Århus Universitet, som jo er ejer af Cheminova, kunne komme ind i billedet?

For det andet: Hvordan forholder det sig med kommunalbestyrelsesmedlemmer? Lad os forestille os, at flertallet i teknisk udvalg på trods af kommuneingeniørens advarsler tilsidesætter loven. Hvad vil der ske dér?

Og nu, hvor jeg er ved spørgsmålsrækken, vil jeg da godt spørge ministeren, hvad ministeren har at bemærke til den kritik, som har været rejst af Dansk Arbejdsgiverforening, bl.a. i forbindelse med Arbejdstilsynets adgang til at foretage fotografiske optagelser uden retskendelse.

Til sidst vil jeg sige, at vi er meget positive også over for de højere strafammer. Det må aldrig kunne betale sig for nogen at sætte andres liv og helbred på spil.

Tommy Dinesen (SF):

Vi vil da også tilsige vores støtte til det forslag, der ligger her. Jeg vil ikke undlade at sige, at det jo er ret fantastisk, at der nu er gået 3-4 år, hvor der ikke har været nogen forslag fra regeringen på arbejdsmiljøområdet, som jo dog trods alt er noget, der diskuteres meget både på arbejdspladser og også i nyhedsmedierne. Så

[Tommy Dinesen]

ministeren skal selvfølgelig have tak for, at der kommer noget nu. Det, der har været før, har været nogle redegørelser, som ikke kunne bruges til ret meget. Det har været de store arbejdsvælgelser.

Når jeg tror, at det er vigtigt at få f.eks. direktører med i det her, således at man kan straffe dem, er det ikke så meget for at få folk i fængsel, men jeg tror, det har en gavnlig effekt på den måde, at direktører og bestyrelsesmedlemmer, og hvem det nu er, vil blive nødsaget til at tage arbejdsmiljøet mere alvorligt, end de har gjort før.

Jeg deltog i et møde i Ingeniørforeningen, hvor der bl.a. var en fra en virksomhed, som virkelig har brugt penge på at forbedre arbejdsmiljøet, som fortalte, at de millioner, de havde brugt, også havde vist sig at have en gavnlig effekt, fordi der var mindre sygdom i virksomheden. Men efter et års tid eller to, da det ikke mere var så særlig interessant for nogle af de ansatte eller for direktørerne at være med i det med arbejdsmiljøet og de ligesom ikke levede op til det, som de andre godt ville have, i hvert fald dem, der arbejdede med det i dagligdagen, så skete der det i virksomheden, at man ikke var særlig interesseret mere. Altså det, at lederne ikke var med, fik en afsmittende virkning hele vejen ned. Så derfor tror jeg, at netop det, at man kan få ledelsen aktivt med, måske ved at sige, at de kan blive straffet, hvis ikke de gør det ordentligt, vil have en gavnlig effekt.

Der ligger jo også i dette lovforslag, så vidt jeg kan se, at medarbejdernes valgte repræsentanter i bestyrelsen kommer under strafansvar. Det er ikke sådan særlig penslet ud, men det synes jeg i hvert fald er vigtigt at få ud, således at de, der sidder som medarbejdernes repræsentanter i bestyrelser, er klar over, at de er under strafansvar i fremtiden.

Vi synes selvfølgelig også, at det er godt, at Arbejdstilsynet får en rolle, der giver det i hvert fald nogle flere lovmæssige beføjelser, når de kommer på en virksomhed, bl.a. med hensyn til at fotografere osv. Det synes vi selvfølgelig er i orden, og det vil vi også godt støtte.

Sluttelig vil jeg godt sige, at jeg har fået nogle tilbagemeldinger om, at der i det her forslag også skulle være kommet noget om, at Arbejdstilsynet skulle udvides med hensyn til størrelsen og sammensætningen. Der er også enighed i Arbejdstilsynet om, at det skulle

komme nu. Jeg vil derfor godt spørge arbejdsministeren om ministerens synspunkter på det område, om det er sådan, at man har glemt det, eller om det er med vilje, at Arbejdstilsynets sammensætning ikke er med i det forslag, der ligger her, selv om man har lovet det.

Mølgaard Jensen (V):

Da Venstres ordfører ikke har mulighed for at være til stede, holder jeg Venstres ordførertale.

Venstre kan støtte det fremsatte lovforslag om ændring af arbejdsmiljøloven vedrørende ledelsesansvar. Lovforslaget indebærer, at ledelsen og de personer, der deltager i ledelsen af en virksomhed, er direkte medtaget i lovtæksten og derfor vil kunne straffes for overtrædelse af arbejdsmiljøloven. Vi kan forhåbentlig så fjerne den tvivl, der er opstået efter den seneste domspraksis.

Intentionerne i lovforslaget kan vi som sagt støtte, men vi vil dog gerne under udvalgsarbejdet nærmere vurdere, om personkredsen svarer til den ledergruppe, der håndterer arbejdsmiljøproblemerne. Vi vil også gerne se på, hvordan ansvarsfordelingen er på den enkelte virksomhed.

I § 2 får arbejdstilsynsmedarbejdere uden retskendelse, men mod behørig legitimation til enhver tid adgang til offentlige og private arbejdssteder. Det er måske nødvendigt et stykke hen ad vejen, men der kan måske blive behov for en afgrænsning af privatlivets fred – og her tænker vi ikke mindst på de mindre virksomheder. Også muligheden for fotografiske optagelser bør vi se på konsekvenserne af, og vi vil spørge arbejdsministeren om, hvordan det skal tolkes.

Men som sagt vil vi ud over enkelte opklarende spørgsmål støtte lovforslaget som helhed.

Glistrup (FP):

1990'ernes danske arbejdspladser vil blive vidt forskellige og i meget vidt omfang stærkt udspecialiserede. De vil først og fremmest være præget af en eventyrlig stærk forandring, hvor det hele bestandigt er under omskiftelse i langt, langt større omfang, end vi nogen sinde før har oplevet.

Derfor vil det være således, at de, der færdes på arbejdspladserne, vil være udsat for materi-

[Glistrup]

aler, hvis virkning man i grunden ikke aner noget om, og højteknologiske arbejdsprocesser, som ikke er til at gennemskue. Man vil have produktionsmetoder, som endnu ikke er tilstrækkelig gennemarbejdet, man vil komme til at opleve, at man bestandig ligger i ombygninger og tilpasninger på alle leder og kanter. Derfor er det sådan, så de, der færdes på arbejdspladserne, i meget vidt omfang vil være totalt blottet for kinamands chance for at gennemskue, hvad der kan komme frem af risici for deres forlighed, for deres helbred.

Det er selvfølgelig en situation, hvor man må gøre, hvad man kan for at formindske de skader, som de pågældende kan blive udsat for. Og dér kan det – hvis ellers vi kan opnå at få et fornuftigt arbejdstilsyn, der ikke er bureaukratiske paragrafkiggere, men som altså virkelig vil være med til at gøre et konstruktivt arbejde – være nyttigt med et offentligt arbejdstilsyn. Og skal det gøre nytte, skal det selvfølgelig have visse beføjelser, og vi er derfor ikke særlig ideologifjendske over for det forslag, ministeren her fremsætter til at udvide posekiggerbeføjelserne hos Arbejdstilsynet i form af den nye § 76, stk. 3.

Så kommer problemet i de øvrige dele af arbejdsministerens forslag. Hvordan kan straffesystemet på fornuftig vis gøre nytte, dvs. begrænse skadernes antal, ved at blive introduceret på dette felt? Vi hørte jo en vældig blodkriegeriskhed fra de tre største partier her i landet. Der var ikke grænser for, hvordan man troede, at man med dette primitive straffesystem bare kunne slå løs på disse væmmelige kapitalister og arbejdsgivere, og hvad det nu ellers var for nogle hadske ting, hvormed man specielt i fagbevægelsen, pisket op af medierne, forsøgte at få en eller anden eksistensberettigelse, som man jo i øjeblikket fortaber i fagbevægelsen og dermed i de socialistiske partier i Danmark som i Østeuropa, og derfor så skal man absolut finde en syndebuk. Det var det, der prægede de tre socialistiske partier, der talte først her i dag.

Men fornuftigt anvendt kan straf vel være med til at formindske i noget omfang. Om man med arbejdsministeren skal indføre, at man ud over bøder og hæfte også skal give fængsel i op til 1 år blot for overtrædelser af arbejdstilsynsloven til de arbejdsgivere, der jo ofte heller ikke har nogen jordisk chance for at gennemskue, hvad det i grunden er, der sker på arbejdsplad-

serne, er tvivlsomt. »Arbejde er jo nødvendigt« for at gentage det gamle sømandsudtryk, og det er noget tvivlsomt, hvad det kan hjælpe med fængselsstraf på op til 1 år. Normalt, hvis der kan være grund til det – det er altså, hvis der virkelig har været onde hensigter el.lign. – så er der jo regler i straffeloven, som nok vil komme til at finde anvendelse. Men det kan man diskutere og se afslappet på, hvad man skal gøre med den del af forslaget.

Så kommer der den tredje del af forslaget. Disse mennesker, der har lavet arbejdsmiljøloven, som arbejdsmarkedets parter altid har præget, har haft noget tilbøjelighed til bessermachen og troet, de var vældig kloge til at lave særlige regler om, hvilke personer der er ansvarlige eller ikke ansvarlige. Det klinger arbejdsministeren da heldigvis noget ned, men jeg tror nok, at det havde været rart, om arbejdsministeren var gået det skridt videre at erkende, at det område er et af de få, hvor juristerne er de klogeste her i verden. Faktisk så har juristerne igennem hundredvis af år i form af borgerlig straffelovs almindelige del fået udarbejdet et sæt regler om, hvem der under hvilke forudsætninger kan straffes som gerningsmænd eller som meddelagtige i handlingen. Og de regler finder anvendelse i borgerlig straffelovs § 2 også på dette område, hvis vel at mærke man lader være med at lave bessermachen her i særlovgivning.

Så jeg vil foretrække, at vi helt udelader i arbejderbeskyttelseslovgivningen noget som helst om, hvem der skal være ansvarlig.

(Kort bemærkning).

Tommy Dinesen (SF):

Jeg synes sådan set, hr. Glistrup startede meget fornuftigt med bl.a. – selv om det ikke blev nævnt direkte – at snakke om det, der kommer i fremtiden, altså det psykiske arbejdsmiljø på fremtidens arbejdspladser. Det er da noget, mange taler meget om i hvert fald.

Men når det så skal bekæmpes på kapitalismens måde og der tales om tre socialistiske partier og sådan noget, så synes jeg nok, der bliver gået helt ved siden af.

Det, jeg prøvede på at sige, var, at jeg mener, at det var et godt forslag, fordi man nu kan bure direktører inde. Jeg sagde ærlig talt, at der lå et stykke forebyggende arbejde i dette, som jeg syntes var sundt for alle parter. Jeg har den ind-

[Tommy Dinesen]

stilling – det har vi da i SF – at i tilfælde af, at arbejdere og lønmodtagere også overskrider arbejdsmiljøregler, så må man altså også tage straffen. Det er der ærligt talt også set nye tiltag på for øjeblikket. Det er da ikke bare for at bekæmpe kapitalismen, hvis det ellers kunne gøres på dette område.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Hr. Tommy Dinesen er sandsynligvis bekendt med, at det på masser af områder er særdeles diskutabelt, hvor præventivt, hvor forebyggende straffesystemet i grunden fungerer. Når vi kommer ind på områder som disse, hvor man faktisk famler med ting, som vi lige så godt kan erkende at man, ligegyldig om man hører til den ene eller den anden af de klassiske marxistiske skæve opdelinger mellem arbejdsgivere og arbejdere, ikke faktisk rigtig ved, hvad man har med at gøre. Det er altså således, at den hjælp, som strafferetten kan give til, at man får færre skader på liv, helbred, førlighed, legeme, er så forholdsvis begrænset, at der er god grund til, at straffesanktionen indtager en noget mere tilbagetrukket placering end den, som hr. Tommy Dinesen – som jeg gerne skal indrømme repræsenterer vel det mindste af de tre store partier – ønsker. Det bliver bedre og bedre og mindre og mindre slemt efterhånden, som man fik trip, trap, træsko fra det største parti, som jo hele tiden har kørt denne fuldstændig afsindige linje fra Sønderborg Yachtværft, og hvad de nu ellers har, Hobro, eller hvad de ellers har snakket om. Jeg vil altså nok sige, at hr. Tommy Dinesen havde det mest menneskelige ansigt af de tre, men jeg synes, der var god grund til også at lære ham, at det ikke kan nytte noget bare at tro, at man kan bruge Karl Marx som lærebog på, hvordan man skal fare frem med bål og brand på 1990'ernes arbejdspladser. Derfor vil jeg fastholde, at det var berettiget også at kritisere SF's indlæg her i dag.

Elisabeth Arnold (RV):

Anledningen til dette lovforslag fra arbejdsministeren er en række sager, hvoraf hr. Glistrup netop har nævnt den ene, som er blevet afgjort på en for retssikkerheden overordentlig stødende måde, nemlig at den, der var ansvarlig for at lede og fordele arbejdet på den pågældende virksomhed, ikke kunne drages til an-

svar for selv meget grove overtrædelser af arbejdsmiljøbestemmelserne.

Det er derfor med tilfredshed, at også Det Radikale Venstre hilser velkommen, at der nu sker en ændring af disse forhold, sådan at også direktører og andre beskæftigede i ledelsen af virksomheden kan drages til ansvar, straffes og retsforfølges i forbindelse med arbejdsmiljøovertrædelser.

Bøderne har heller ikke været store nok. Det er jo, uanset hvordan man stiller sig til det præventive ved den frihedsberøvende del af straffesystemet, nok ganske præventivt, hvis bøderne bliver højere. Pengepungen er i hvert fald den mest ømtålelige legemsdel, og det er noget af det, som arbejdsgiverne har respekt for. Det har bødernes størrelse inden for miljøbeskyttelsen jo også vist.

Fra folk, der er beskæftiget i Arbejdstilsynet og i bedriftssundhedstjenesterne, ved vi, at det generelt er et problem, at ledelserne ikke beskæftiger sig nok med arbejdsmiljøet. Man lærer ikke noget om det i de læreanstalter, hvor man får sine uddannelser, og man skubber ansvaret fra sig længere ned i systemet, så det ligesom forsvinder, og det er ikke ledelsen, der på noget tidspunkt får konsekvenserne at føle.

Der findes på Danmarks Tekniske Højskole i øjeblikket et forskningsprojekt, hvor man forsøger at indarbejde, eller hvor man beskriver, hvad det vil betyde, hvis man indarbejder arbejdsmiljøspørgsmål i hele organisationen i virksomhederne. Det skulle betyde, at man tog hensyn til arbejdsmiljøet på en helt anden måde, når man planlagde sin fremtidige produktion. Det var i hvert fald en arbejdsform, som vi fra radikal side meget gerne så gennemført i en ikke alt for fjern fremtid.

Der var for få dage siden i TV 2 et indslag om dansk industri og dets forberedelse til det indre marked. Der var en meget, meget smuk og idyllisk beskrivelse af dansk industri, hvor god den var, og hvor veluddannet arbejdskraften var, hvor effektiv den var, og hvor kreativ den var. Så blev det minsandten fremhævet, at dansk industri har nogle af de skrappeste miljøkrav i hele EF, og det var industrien glad for, det var industrien tilfreds med, for det betød, at man værnede om miljøet, man værnede om drikkevandet, og man var glad for at have alle disse skrappe regler.

[Ellisabeth Arnold]

Jeg ser frem til, at vi om få år vil have en tilsvarende film, der viser, at i Danmark har vi nogle af de skrappeste arbejdsmiljøregler, og det er industrien glad for, og det er alle tilfreds med, for det bliver man nødt til at tage hensyn til, når man planlægger de fremtidige produktioner.

Jeg tror, at denne ændring af arbejdsmiljøloven er et nyttigt og godt skridt fremad. Det skal selvfølgelig kombineres med strengere straffe og med andre sanktioner, men uden at vi får den egentlige ledelse gjort ansvarlig for overtrædelserne, kommer vi i hvert fald ikke videre.

Glønborg (KRF):

Kristeligt Folkeparti støtter gerne dette lovforslag, fordi lovforslaget er en tydeliggørelse af den sammenhæng, der er og bør være imellem retten til at træffe beslutninger og at bære et ansvar for de beslutninger, man træffer. Problemet her er opstået omkring personer på lederniveau, direktører og bestyrelsesmedlemmer osv., i virksomhederne, fordi vi må sige, at der måske har været en tilbøjelighed til, at de mennesker mest har tænkt på de økonomiske konsekvenser af de beslutninger, de træffer.

Men jeg synes, det er fint, at med lovforslaget slås klart og tydeligt fast, at de, når deres beslutninger har betydning for sikkerheden og miljøet på arbejdspladsen, også er ansvarlige for rækkevidden af deres beslutninger. Jeg kan ikke se, at dette forslag på nogen som helst måde har noget at gøre med en diskussion om kapitalisme kontra noget eventuelt modsat. Det her drejer sig om ganske enkel ansvarsbevidsthed, tydeliggørelse af det hele vejen igennem systemet. Sådan skal det være.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Jeg vil gerne takke for den meget positive stemning, der har været omkring dette lovforslag – bogstavelig talt hos alle ordførere. Det tyder på, at der skulle være mulighed for, at vi kan få gennemført lovforslaget i nogenlunde enighed, og også at det skulle kunne være muligt at få det relativt hurtigt igennem Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg. Det er jeg naturligvis meget godt tilfreds med. Jeg skal komme med nogle ganske enkelte kommentarer til nogle af ordførernes indlæg.

Først hr. Taanquist, som tilsluttede sig tanker i forslaget, men gjorde opmærksom på, at

der efter hans opfattelse var behov for strengere straffe inden for arbejdsmiljøområdet. Han henviste til nogle konkrete eksempler, som har været omtalt i pressen. Jeg er enig i det hovedsynspunkt, som hr. Taanquist gjorde rede for, nemlig at det ikke skal kunne betale sig at bryde arbejdsmiljøloven. Det ville være urimeligt, hvis det kunne betale sig, og det ville navnlig være urimeligt over for de virksomheder, der faktisk bestræber sig for at overholde arbejdsmiljøloven.

Det mener jeg også at der er belæg for i forslagets bemærkninger. Der er i høj grad taget hensyn til dette hr. Taanquists synspunkt. Der er bemærkninger, der ganske tydeligt går på det samme, nemlig at det ikke skal kunne betale sig at bryde arbejdsmiljøloven.

Fru Pia Christmas-Møller stillede en række spørgsmål, som der naturligvis bliver lejlighed til at vende tilbage til under udvalgsbehandlingen, bl.a. om en ganske bestemt virksomhed med en lidt speciel struktur med hensyn til ejerforhold. Jeg vil ikke her og nu kaste mig ud i nogen redegørelse for, hvordan ansvarsfordelingen præcis vil være for den pågældende virksomhed. Det kender jeg den ikke godt nok til. Der vil naturligvis være mulighed for at undersøge dette nærmere under udvalgsbehandlingen, og ligeledes hvordan det ligger med kommunalbestyrelsesmedlemmer og bestyrelsesmedlemmer i offentlige virksomheder. Hovedprincippet må naturligvis være, at man skal være under de samme regler som i private virksomheder. Men lad os også dykke ned i denne problemstilling under udvalgsbehandlingen.

Så gjorde fru Pia Christmas-Møller og i øvrigt også hr. Mølgaard Jensen opmærksom på, at der er rejst kritik af forslaget fra Dansk Arbejdsgiverforening i pressen. Fru Pia Christmas-Møller udbad sig en kommentar fra mig i den anledning. Dertil kan jeg sige, at jeg naturligvis er opmærksom på denne kritik, og den har også givet anledning til overvejelser, om der er nogle formuleringer i forslaget, som ikke er præcise nok. Det, man navnlig har hæftet sig ved, er, under hvilke vilkår Arbejdstilsynet skal have mulighed for at fotografere under deres arbejde.

Der er det efter min opfattelse hensigtsmæssigt, hvis vi under udvalgsbehandlingen nærmere får præciseret, f.eks. efter hvilke principper Arbejdstilsynet må foretage fotografiske

[Arbejdsministeren]

optagelser, hvis vi får en afklaring af, hvem der skal underrettes herom og på hvilket tidspunkt, og af, hvordan man forholder sig, hvis det ønskede materiale eller oplysninger indeholder fabriktionshemmeligheder eller oplysninger af væsentlig økonomisk betydning for virksomheden.

Hr. Tommy Dinesen stillede spørgsmålet, hvorfor der ikke i forslaget er medtaget nye bestemmelser om Arbejdsmiljøfonden og sammensætningen af dens bestyrelse. Jeg kan bekræfte, at der har været ønske om en sådan ændring, men efter min opfattelse var dette ikke tilstrækkelig gennemarbejdet til, at jeg ville tage ansvaret for på nuværende tidspunkt at fremsætte det som lovforslag her i Tinget. Men det er naturligvis noget, som vi har til hensigt at vende tilbage til ved passende lejlighed.

Hr. Glistrup gjorde opmærksom på, at der sker meget i dansk erhvervsliv i øjeblikket. Der er meget stor omskiftelighed, der er mange nye materialer, og det giver naturligvis vanskeligheder både for ledelse og for medarbejdere. Derfor er det nødvendigt at tage arbejdsmiljøspørgsmål alvorligt.

Det er også nødvendigt at have et effektivt arbejdstilsyn. Hr. Glistrup satte spørgsmålstegn ved værdien af straffesystemet i vores arbejdsmiljølovgivning, og efter min opfattelse er det heller ikke det væsentlige i vores bestræbelser for et bedre arbejdsmiljø. Jeg er overbevist om, at det, der først og fremmest er behov for, og det, der først og fremmest giver effekt, er viden, forskning og formidling af denne viden. Det er motivering af såvel ledelse som medarbejdere på den enkelte virksomhed til at beskæftige sig med arbejdsmiljøspørgsmål og til at være opmærksomme på disse spørgsmål i hverdagen. Jeg er overbevist om, at det er langt den vigtigste del af det arbejde, vi udfører for at få et bedre arbejdsmiljø; men som der står i Balles Katekismus, er menneskenes børn ikke så gode, som de burde være. Det gælder desværre også kredsen af arbejdsgivere. Der er åbenbart også i denne kreds personer, over for hvem det er nødvendigt at have et straffesystem. Det har vi så i lovforslaget. Vi har et kontrolsystem i forbindelse med vores arbejdstilsyn, og det kan vi ikke undvære, og derfor skal det naturligvis fastholdes.

Flere udførere har været inde på spørgsmålet, hvem det egentlig er på virksomheden, som

er ansvarlig for overtrædelser efter det forslag, som er fremsat her.

Nu er jeg jo ikke jurist, og jeg skal ikke forsøge at give en udtømmende juridisk definition, men efter en almindelig lægmands betragtning ville jeg beskrive det på den måde, at det, vi sikrer med lovforslaget her, er, at den person i ledelsen, som har det reelle ansvar for overtrædelse af arbejdsmiljøloven, også er den person, der kan straffes herfor, uanset hvilken stillingsbetegnelse der er på den pågældende persons visitkort.

Endnu en gang tak for den positive modtagelse, og jeg står naturligvis til rådighed med uddybning, besvarelse af spørgsmål osv. i Arbejdsmarkedsudvalget som sædvanlig.

Glistrup (FP):

Når man inden for de af forretningsordenen tildelte taletider skal klare en gennemgang selv af et så forholdsvis overskueligt forslag som det foreliggende, siger det sig selv, at man ikke kan få alle nuancer med i formuleringerne. Jeg var i og for sig derfor glad for, at arbejdsministeren i de betragtninger, som han fremførte om straffesystemets placering inden for arbejdsmiljølovgivningen, faktisk i hver eneste af de vel 15–20 sætninger, han brugte på det område, gav et godt supplement til det, som Fremskridtspartiet mener. Det er noget, som vi for hver eneste sætning vedkommende i det afsnit af arbejdsministerens tale fuldt ud kan tilslutte os.

Men da arbejdsministeren også har begrænset taletid, håber jeg, at jeg kan fortsætte stafetløbet på den måde med at sige, at så bliver følgen af, når man giver straffen den mere tilbagetrukne placering, som arbejdsministeren var inde på i forhold til det, som man oplever fra medierne, specielt fra Socialdemokratiets side, er forholdet det, at man må gøre sig klart, at straffesystemets placering for det første skal være baseret på, at de, der skal straffes, virkelig har gjort sig skyldige i noget, hvor de med arbejdsministerens ord ikke har været – eller Balles Katekismus var det vist, det kan være det samme – så gode, som nu engang menneskenes børn burde være. Så altså at man ikke straffer folk, der faktisk ikke kan gøre for det, som de har foretaget sig. Dernæst at man passer meget på, når man alligevel ikke kan overskue det hele i den malstrøm af udviklinger, der er på danske arbejdspladser i øjeblikket, ikke at fortabe

[Glistrup]

sig i petitesseer. For hvis man går ned i småreglerne og kontrollen efter de forskellige petitesse-synspunkter, glemmer man, og det er én af de allerstørste farer på arbejdsmiljøområdet, at beskæftige sig med de store og væsentlige ting.

Giver man sig til at efterforske en sådan straffesag, hvad der måske med lidt anstrengelse kan give en bøde på 200 kr., og man bruger hundredvis af arbejdstimer på at nå frem til det, så forvoldes der langt større ulykker ved, at man ikke hele tiden sørger for at ligge i spidsen med det, arbejdsministeren efter min mening fuldstændig med rette giver førstepladsen, nemlig at man forsker i alt det nye, man hurtigst muligt forsøger at være ajour med. Hvordan er tilstanden i grunden blevet, og man sørger for formidlingen, pædagogikken. Det er ting, der er langt, langt vigtigere end dette straffesystem, som Socialdemokraterne er så begejstrede for på dette område.

(Kort bemærkning).

Taanquist (S):

Det er da korrekt nok, som hr. Glistrup siger, at forskning osv. ville måske være den bedste måde. Jeg skal da ikke lægge skjul på, at vi fra Socialdemokratiets side mener, at der er måder, der er langt bedre end straffesystemet. Jeg tror, vi kunne klare langt de største problemer inden for arbejdsmiljøet, hvis Arbejdstilsynet ikke igennem de senere år var blevet udsultet i en sådan grad, at det ikke kan overkomme sine opgaver. Arbejdstilsynet kan i dag ikke overkomme en brøkdel af dets mest primære opgaver. F.eks. kan det slet ikke overkomme at undersøge de skader og de ulykker, der er sket rundt om på arbejdspladserne. Det sidste, vi har hørt, er, at nu må det selv bestemme, hvilke skader, hvilke ulykker det vil følge op. Det er i hvert fald – det vil jeg godt sige til den nye arbejdsminister – vores grundlæggende synspunkt, at denne regering og den tidligere arbejdsminister fuldstændig har ødelagt Arbejdstilsynet. Jeg ved godt, at de har fået mundkurv på rundt omkring, men vi taler jo dog med dem alligevel, og de er fortvivlet over, at de ikke kan løse deres opgaver, for hvis Arbejdstilsynet kunne løse sine opgaver, hvis det virkelig kunne gå ind på virksomhederne på den måde, som det var tiltænkt, og på den måde, som vi opfatter arbejdsmiljøloven, kunne man ved råd og vejledning få virksomhederne ind på den rette

vej, og så var der slet ikke brug for alle de straffeforanstaltninger.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Når Arbejdstilsynet totalt er ødelagt, deri er jeg enig med hr. Taanquist, er det selvfølgelig så let for Socialdemokraterne at sige, at det er bare, fordi det er blevet udsultet af denne skrækkelige nedskæringsregering eller disse nedskæringsfinanslovparter, eller hvad man nu vil sige, men hvis dog bare dette Arbejdstilsyn kunne gribe i egen barm og få udskåret i pap det, som arbejdsministeren sagde her på talerstolen om, hvad der er det væsentlige. Det er, at man forsker og følger med i, hvad der sker, og formidler, at man er pædagog over for arbejdspladserne i stedet for, at man er paragrafrytter, der rykker ud med bål og brand og papirvrøvl og fuldstændig lader sig terrorisere af medierne og piske sig op af fagforeninger og socialdemokrater, og hvad der eller er af utøj i den forbindelse, til fuldstændig at spille sine ressourcer. Man har rigeligt med ressourcer i Arbejdstilsynet. Fejlen er bare, at Arbejdstilsynet anvender disse ressourcer skrupforkert næsten i enhver henseende, fordi det i den grad tager sig af det uvæsentlige, af petitesseerne, af det popjagende frem for at gøre den indsats, hvor deres samfundsfunktion skulle være, nemlig at danske erhvervsvirksomheder kom til at fungere med væsentlig færre skader på helbred, førlighed, liv og legeme til følge. Derfor ligger skylden udelukkende hos et dårligt Arbejdstilsyn og ikke hos nogle dårlige finanslovparter.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Da det fremskredne tidspunkt ikke ligefrem i sig selv opfordrer til en større polemisk debat og duel, afstod jeg fra at respondere på hr. Glistrups anklager om socialisme hos Det Konservative Folkeparti i første omgang. Man kan altid provokere en hyggelig debat ved at anklage et borgerligt parti for at være socialistisk og omvendt anklage et socialistisk parti for at være borgerligt, men de bemærkninger, som hr. Glistrup senere kom med, afslører, at vi faktisk ikke er særlig uenige. Sagen er, at jeg opfatter dette lovforslag som et retligt lovforslag og ikke som et oplæg til en større arbejdspolitisk diskus-

[Pia Christmas-Møller]

sion. Jeg er fuldstændig enig med hr. Glistrup og de øvrige ordførere, som har påpeget, at arbejdsmiljøet ikke bliver forbedret ved at stramme ensidigt på sanktionssiden, bestemt ikke, men det er et spørgsmål om at sikre overensstemmelse med befolkningens retsbevidsthed.

Jeg vil godt til hr. Glistrups bemærkninger om Arbejdstilsynets indsats og i den sammenhæng også til hr. Taanquists bemærkninger sige, at sagen er, at Arbejdsministeriet har fremlagt en handlingsplan for Arbejdstilsynets indsats. Den handlingsplan lægger op til, at Arbejdstilsynet skal prioritere sin indsats, sådan at først og fremmest de særlig helbredstruende områder bliver fulgt. Det er en prioritering, som vi i Det Konservative Folkeparti er meget glade for, fordi det er klart, at det ikke er hvad som helst småtteri, man skal bruge oceaner af ressourcer og tid på, når der samtidig er forhold, som ødelægger menneskers liv og helbred.

(Kort bemærkning).

Tommy Dinesen (SF):

Man får nærmest opfattelsen af, at hr. Glistrup ikke ved ret meget om, hvordan dette virker ude på arbejdspladserne, fordi det er nogle overordnede betragtninger om, at Arbejdstilsynet skal gøre det bedre og ditten og datten. Jamen det, det drejer sig om, hr. Glistrup – det vil jeg også godt sige til den sidste ærede ordfører – er, at man godt nok skal prioritere, men man har altså skåret og skåret i Arbejdstilsynets budgetter. Så kan man sagtens sige til det, der er tilbage, at nu skal I bare prioritere. Ja, det kan de da blive nødt til, og så må de tage de værste sygdomme eller arbejdsskader først. Det kan ikke nytte noget, at der bliver rystet på hovedet, for det er rigtigt. Hvis man ser, hvor mange ansatte der er i dag, og hvor mange der var ansat i 1982, er der i hvert fald ikke ret mange tilbage i dag i forhold til dengang. Jeg tror, der er 100 færre tilsynsførende. Sådan er det altså, fru Pia Christmas-Møller.

Jeg vil også sige til hr. Taanquist, at jeg er lidt ked af, da SF stillede et ændringsforslag til finansloven, hvor vi ville afsætte 40 mio kr. – det har vi også gjort de andre år – til Arbejdstilsynet, at Socialdemokratiet ikke ville stemme for det, fordi man havde indgået en aftale. Det er altså lidt ærgerligt, men jeg er nødt til at gøre opmærksom på det.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Arbejdstilsynet skal ikke, som hr. Tommy Dinesen sagde, give førsteprioriteten til at reparere skader. Arbejdstilsynet skal så at sige give hele sin prioritet til at forebygge alvorlige skader. Det er altså forskellen i den henseende.

Til fru Pia Christmas-Møllers første sætninger i hendes seneste indlæg skal jeg blot oplyse, at det her i aften som altid ligger mig meget, meget fjernt at ville provokere – uberettiget.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Jeg skal for god ordens skyld sige, at jeg er fuldstændig uenig både med hr. Taanquist og hr. Glistrup, når de giver udtryk for, at Arbejdstilsynet er fuldstændig ødelagt. Efter min opfattelse har vi et arbejdstilsyn i dag, som fungerer bedre end tidligere. Jeg er overbevist om, at vi har et arbejdstilsyn, der i dag kan konstatere større effekt af deres indsats end tidligere. Vi har dygtige medarbejdere i Arbejdstilsynet, men de har en meget, meget vanskelig opgave.

Jeg har da naturligvis også som arbejdsminister fundet ud af, at noget af det, der er vanskeligt at have med at gøre, er arbejdsmiljøspørgsmål. Der går næsten ikke en dag, uden at jeg i dagspressen bliver kritiseret for, både at Arbejdstilsynet fører sig for voldsomt frem og for det modsatte. Det kunne jo tyde på, at den linje, man følger, er nogenlunde rimelig.

Man kan selvfølgelig altid diskutere, hvor mange ressourcer Arbejdstilsynet skal have. Det kan vi diskutere i forbindelse med finansloven, men uanset om vi fordoblede ressourcerne til Arbejdstilsynet, skulle der stadig væk prioriteres. Nu er der så fastlagt et bevillingsniveau til Arbejdstilsynet, og så er opgaven inden for den ramme at få den størst mulige effekt. Det gør man altså efter min opfattelse bedst efter de retningslinjer, jeg gav udtryk for i mit første indlæg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Ar-

[Formanden]

bejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 115:

Forslag til lov om støtte til folkeoplysning.
Af kulturministeren (Ole Vig Jensen).
(Fremsat 11/1 90).

Samme med denne sag foretoges den under punkt 11 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 116:

Forslag til lov om ungdomsskoler, produktionskoler og daghøjskoler.
Af kulturministeren (Ole Vig Jensen).
(Fremsat 11/1 90).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Jytte Andersen (S):

Det, der engang blev kaldt verdens bedste fritidslov, skal forbedres. Den lov, som i mere end 20 år har skabt rammer for det frie folkelige oplysningsarbejde, står nu ikke bare over for en lille revision, som den gentagne gange har måttet leve med, men over for grundlæggende forandringer. Den lov, hvis fundament hviler på dyb respekt for demokratiske og grundlæggende frihedsideal, der favner åndsfriheden, skal nu erstattes af en ny lov om folkeoplysning, som de kommunale fællesskaber skal have ansvar for.

De frihedsideal, som vi her i Folketinget trods politiske modsætninger i øvrigt har stået vagt om, når snæversyn og demagogi truede åndsfriheden, skal nu ud til de kommunale fællesskabers omsorg. Vil åndsfriheden derude blive holdt i hævd, spørger vi bekymret, som også Asger Baunsbak-Jensen gjorde det i en fremragende kronik i Jyllands-Posten den 15. september 1989.

Den politiske udfordring, vi står over for her i Folketinget i dag og i Kulturudvalget efterfølgende, er et ansvar for at skabe rammer om det folkelige arbejde, der rækker langt ind i næste årtusind.

Baggrunden for denne fornyelse er fritidslovens utilstrækkelighed, bl.a. i forhold til daghøjskolens opdukning og udvikling, de kommunale støtteordningers supplement til foreningsarbejdet for børn, unge og idrætten, behovet for nye tværgående aktiviteter og et stigende papir-, skema- og administrativt arbejde med den gamle lov. Forsøgs- og udviklingsarbejde ligger bag Folkeoplysningsudvalgets ihærdige og gedigne arbejde under vanskelige vilkår ikke mindst på grund af et tidspres og nyt »kommissorium« som følge af regeringsaftalerne med KL i sommeren 1987.

Der er skabt store forventninger, ikke mindst fordi Folkeoplysningsudvalgets kommissorium jo talte om forbedrede rammer og udstrakt frihed.

Det har været en svær balancegang for ministeren mellem kommunernes ønske om stram budgetstyring, foreningernes behov for fornyelse og bedre rammer for aktiviteter og udfoldelser for børn, unge og voksne samt aftenskolerens behov for at imødekomme både det voksende uddannelsesbehov og voksnes udfoldelsesbehov på det kreative, musiske, manuelle og fysiske område.

I Socialdemokratiet synes vi ikke, at ministeren har fundet den helt rigtige balance, og vi håber og vil arbejde for, at aftenskoleområdet løftes op på samme niveau som foreningsområdet, som dog på nogle punkter også skal strammes op.

For allerede nu ikke at give anledning til misforståelser eller bevidst politiske fordrejninger vil jeg gerne sige helt klart: Forbedringer på aftenskoleområdet skal ikke – og jeg sagde ikke – ske på bekostning af idrætten eller foreningsarbejdet for børn og unge.

Det kunne være fristende i denne debat at finde citater fra folketingsmedlem for Det Radikale Venstre hr. Ole Vig Jensen, fra det konservative folketingsmedlem hr. Per Stig Møller, tidligere formand for FOF, eller fra Venstres folketingsmedlemmer, som i tidens løb har værnet om det synspunkt, at åndsfriheden indebærer, at det er folket selv, der definerer, hvad de skal oplyses om. Den fristelse har jeg ladet ligge.

Vi erkender i Socialdemokratiet, at vi står ved en korsvej for det folkelige oplysningsarbejde, og derfor skal vi kigge ud ad forruden og ikke i bakspejlet. Hvad er det for en nutid, vi